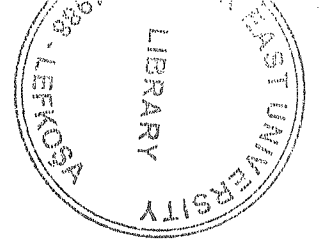

K.K.T.C.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

**AKSARAY İLİ VE ORTAKÖY HAKKINDA (TARİHİ, HALK
EDEBİYATI ÜRÜNLERİ, GELENEK-GÖRENEKLERİ,
YEREL KELİMELERİ) HAZIRLANAN BİR DERLEME**

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

NECMETTİN ÇELİK

960238

DANIŞMAN

DOÇ.DR.BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA 2000

İÇİNDEKİLER:

SAYFA

ÖNSÖZ	1
AKSARAY'IN GÜNÜMÜZDEKİ GÖRÜNÜMÜ	2
EVLIYA ÇELEBİ SEYAHAYNAMESİNDE AKSARAY	2
EVSAF-I AKSARAY	2
EVSAF-I KAL'A-I AKSARAY	3
EVSAF-I VARUŞ	3
CAMİLERİ	4
MEDRESELERİ	4
HAMAMLARI	5
ZİYARET YERLERİ	5
CİHAN-NÜMA'DA AKSAREY	6
HASAN DAĞI'NDA YOLLAR	6
ORTAKÖY İLÇESİ	7
ORTAKÖY CAMİLERİ	7
ALİ PAŞA CAMİİ	7
AKPINAR KÖYÜ	8
BALCI	8
BAZI MAHALLİ (YEREL) KELİMELEER	9-31

ÖNSÖZ

Her yörenin kendine has tarihi, yaşayış tarzı ve kültürel özellikleri vardır. Ben de bu düşünceyle hem bilgi edinmek, hem de yaşadığım bölgeyi tanımak amacıyla çalışmama büyük bir zevk ve heyecanla başladım. Ama ben de içinde olmak üzere insanların yaşadığı bölge hakkında çok az şey bilmeleri beni biraz üzdü. Bütün güçlüklerle rağmen çalışmalarımın hedefine ulaştığını düşünüyorum ve bu nedenle mutluyum. Bu çalışmalarında bana yardımcı olan İbrahim Konyalı'nın Kitabını tavsiye eden değerli Lise hocam Sayın Tahsin Şahin'e teşekkür ederim. Ayrıca çok değerli hocam Sayın Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a bu çalışmayı bana ödev verdiği ve her zaman yol gösterdiği için şükranlarımı borç bilirim.

AKSARAY'IN GÜNÜMÜZDEKİ GÖRÜNÜMÜ

Tepeden bakınca her taraf dümdüz gibi görülür, tepeler, engebeler kaybolur, ıraklar yakın olur. Konyaya doğru ova, Tuz Gölü ayağımızın, dizimizin dibine serilmiş boz veya beyaz bir kilim gibi gelir size. Köyler birer noktalar kümesi gibidir, bir adım atsanız üzerlerine basacak gibi olursunuz. Kuzeyde Ekecik Dağları; tepesinden aşağıya doğru, ufak görünür.

Doğu güneyde İhlara'dan ve Doğu kuzeyde de Hıncıp'tan iki gümüş kordon kıvrıla kıvrıla, Göstük köyünde birleşir. Bir kordon olarak kalınlaşır, batıya doğru eğri büğrü uzanır. Yaşlı, kırmızı dağların bittiği yerde, Ekecik Dağları ile Hasandağı'nın arasındaki uzunluğun ortasında bu gümüş kordon en kıymetli madenden yapılmış, yeşil renkli bir saat gibi gümüş kordonlu yeşil, ağaç denizi Aksarayımızın ta kendisidir. Geceleri yeşil renk beyaz nura çevrilir. İşte orası Aksaraydır. Gece nur saçır çevreye. İhtiyar kırmızı dağlara yaslanmış uykudadır. Tarihçi Herodot Mısır Nilin bir hediyesidir demişti. Aksarayda bu gimış kordon gibi akan Uluırmakın bir hediyesidir. Yoksa bir çöl ve bozkır olmaktan ileri gidemezdi.

EVLIYA ÇELEBİ SEYAHATNAMESİ'NDE AKSARAY

Evliya çelebi, Seyahatnamesi'nde "Bor Kalesi'nden Aksaray'a gittiğimiz" başlığı altında Aksaray hakkında bu bilgiyi verir: ilk menzili Ortaköy'de aldık. Aksaray sancagında 150 akça payesi ile başka kazadır. Bir geniş ve verimli kaza olup, bağ, bahçe, cami, mescid ile süslenmiş mamur bir köydür. Bu köye bağlı 36 pare nahiye köyleri vardır. Buradan yine kuzey canibine mamur ve abadan köyler içre giderek bir menzilde karyesine geldik. Bu dahi bir ferahlatıcı yerdir. Gayet mamur ve müzeyyen cana yakın ve camili bir müslüman köyüdür. Aksaray nevahisi köylerindendir. Buradan kuzey tarafına giderek Aksaray şehrine vardık.

EVSAF-I AKSARAY

Bu şehir şem'un-u Safa reyi ile bina olunmuştur, derler. Mülûkden mülûke intikal ederek Herakl nam kayserin veled-i nakâbili Helena nam kralın elinde iken merhum: Arap kavmi üzere sefer itmeye mübaşeret edüp nice bin merdud askerleri ile Şam üzere giderken (Safraz) nam mahalde askeri ile münhezim olup ve kendisi de ölerək yerine oğlu Mikale nam kral geçti. Ahir bunun da elinden İzz-ed-din Kılıç Aslan ibn-i Melik Mesud 569 H. (1573 M.) tarihinde burayı zabtetti. Aldıktan sonra bu şehirde nice büyük evliya oturdukları için bu şehre tarihçiler (Dar-i Süleha) demişlerdir.

Aksaray denmesinin sebebi de *Kılıç Aslan Şah'ın* tahtgâhı olmağla ana bir saray-i azim bina ettiler. Darüs-saadesinin sağ ve solunda tunçtan iki adet mühib Arslan timsali var imiş. Bu saraya bir suikast olsa kasteden bu kıvılcım saçan arslanın sayhasından helâk olurmuş ve bu saray geriden bembeyaz göründüğünden bulunduğu şehre de *Aksaray* demişlerdir. *Rumlar* bu şehre bugüne kadar hâlâ (- *Pigahe-lena*) derler. Sonra *Karamanoğlu Yakub Bey*'in eline girüp daha sonra Yıldırım *Bayezid Han'a* geçti Halen *Osmanlı* Hanedanının elinde olup Gâzi *Süleyman (Kanunî)* yazımına göre *Karaman* eyaletinde sancak beyi merkezidir. Adalet üzere senelik olarak beyine 20 kese (1) hasıl olur. 500 askere malik bir tuğlu mirlivadır. Alaybeyisi, çeribaşısı, yüzbaşısı vardır. Kanun üzere cebelûleri ile bin asker olur. 150 akçalık şerefli bir kazadır. Kadısına senelik 5 kese hasıl olur. Müftisi, nâkibi, kethüdayeri, yeniçeri serdari, kaledizdarı (muhafızı), muhtesibi, şehir subaşısı, ayan ve eşrafi, kibar ve sülehası vardır.

EVSAF-İ KAL'A-İ AKSARAY

Burası vasi bir fezada olan kalesi *Uluirmak* kenarında dört köşeli, taş yapılı, kâvi bir kaledir. Tâ şehrin ortasında vâki olmuştur. Amma burç ve baruları ol kadar yüksek değildir. Bütün burçları, dendan ve bedenleri ve mazgal delikleri hendese ile tertip ve bina olunmuş kuleleri her birbirine nazırdır ki muhasara zamanında her kulenin cenkçi bahadırları tüfek ile kuleleri muhafaza ederler. Kalesinin etrafında beş kapısı vardır: *Küçük Kapu* batıya bakar. *Demir Kapu* kibleye açılır. *Kiçi Kapusu* dahi kibleye meftuhdur. *Ereğliş Kapusu* güneye nazırdır. *Konya Kapusu* batı tarafına açılır. Bu kapuların didibanları (bekçileri) baçdar, nuhtesib adamlarıdır, kalenin içinde Celâlî zamanında buğday saklamaya mahsus anbar vardır. Cebehanesi yoktur. Ramazan ve başka şenliklerde atılacak Şâhî topları vardır.

EVSAF-İ VARUŞ

Evlerinin çoğu kerpiç ve taş yapıdır. Mahalleleri 32 dir. Başlıcaları, Kârhane, Cüllah, Sofular, Çömlekçiler, Şeyhli, Timarhane, Kızılca, Kalınlar, Vildangülü, Meydan, Birecik, Pamukçular, Şeyh Gaznevî, Tarhacı, Paşacık, Gergi, Büyük Cami, Küçükkapu, Hacı Fikr-üd-din, Borapazarı, Ereğlikapu, Pandiyal, Zencirli, Kaval, Taşpazarı mahalleleridir.

CAMİLERİ

Karamanoğlu İbrahim Bey Camii:

Bu eski bir secde yeridir. 4 adet kemer üzerine kârgir kubbeli bir camidir. İçinde 12 adet uzun direklerle iki adet san'atlı kapuları vardır. Minberi, müezzinler mahfeli sade, güzeldir. Mevzun minaresi camiden uzak olup, cami kubbelerinin kireçle mestur olduğu anlaşıyor.

Eş-Şeyh Hamid Veli Camii:

Şeyhler Mahallesinde kubbeli, bir minareli camidir.

Debbağlar Camii:

Kireçle bina edilmiş, cemaati çok bir camidir.

El-Hacc Seyyid Hasan Efendi Camii:

Baş köprü yanında bir gönül açıcı camidir.

Kârhane Camii:

Kârhane Mahallesinde ruhaniyetli bir camidir. 8 adet mahalle mescidi de vardır.

MEDRESELERİ

Yılancık Medresesi:

Eski bir yapıdır.

Sulu Medrese:

Çeşitli ilimlerin okutulduğu yerdir.

Karamanoğlu Camii Medresesi:

Bu medreselerin Evkaf tarafından talebesine ve ders-i âmlarına (profesörlerine) ay ay muayyen vazife, et ve yağlar verilir. Nice hasbi ders-i âmları vardır. Ahalisi fakîh olurlar. Feraiz ilmini babalarından ve dedelerinden beri okuya gelmişlerdir. Bu şehirde mahsus Dar-ül-kurra yoktur. Fakat Kur'an hafızları çoktur.

Şehir 12 nci iklim-i urfidendir. Ortasından akan *Ulutrmak* imaretleri sulayıp *Ala-ed-din* köprüsünden geçer. *Bursa* gibi her evinde akar su vardır.

HAMAMLARI

(Bey Hamamı) Gayet eskidir. (Araplar Hamamı) Suyu ve havası güzeldir. (Tiz Pazar Hamamı) Paşa Sarayı yakınındadır.

Uluırmak'ın üzerinde *Sultan Ala-ed-din* yapısı bir göz büyük bir köprü vardır. *Hacı Hasan Camii* yakınındaki *Başköprü* mutlaka görülecek yerdir.

Ürünlerinden buğday ve arpası ve baklası pekçok, her çeşit meyvesi çok makbuldür.

Hızırlık ve *Kırkkızlar* adıyla iki mesiresi, *Paşa Sarayı* ile *Karamanoğlu Camii*'nin birer imareti vardır.

Bu şehirden *Niğde* batı tarafında bir konaktır. *Karaman Ereğlisi* iki konaktır. *Aksaray*'dan *Ankara* kuzey tarafta altı konaktır. Konaklar da şunlardır:

Sapmaz Saray Kazası, Koçhisar Tızzası, Sofular Köyü, Oruncak Engüri'ye varılır. Köyü, andan

ZİYARET YERLERİ

Bu şehirde 7 binden fazla Allah'ın büyük evliyası olduğu tevatürle sabittir. (*Dar-i Ervah*) denilen bu *Cebbaneye* nice kerre nur inmiştir. Mağmum olan ziyaret itse şâd ve handan olur.

Eş-Şeyh Hâmid Veli:

Ser çeşm-i urafay-ı *Rum*'dur. Üstü açık bir kışbede gömülüdür. Ekseriya saralı kimseler ziyaret ederler. Bunun yakınında (*Eş-şeyh Kemâl Sultan*) tarik-i kümmelinde tekemmül etmiş bir yüce pirdir. Bunun yakınında (*Eş-Şeyh Pertevi Sultan*) *Yesevî* tarikinden mükemmel bir erdir. Buna yakın (*Kırk Kızlar Ziyaretgâhı*). Çokça kadınlar ziyaret ederler. Etrafa hâkim bir yerdedir. (*Eş-şeyh Necm-üd-din*), (*Bedr-üd-din Sultan Velî*), (*Hımarlı Dede Sultan*), şehir içinde (*Külhanî Ali Dede*), (*Eş-Şeyh Gaznevi Sultan*), (*Eş-Şeyh Hakiki ibn-i Şeyh Hâmid Veli*), *Elhac Bayram Veli* tilmizlerinden olup *Ankara*'da tekmil-i ilm-i ledün ederek *Aksaray*'da *Bayramî* tarikatında pişva olmuştur.

(*Eş-Şeyh Batak*) *Taş Pazarı Mahallesi*'nde gömülü olup, gönül erbabının ziyaret yeridir. (*Cennet Deresi*) semtinde Çelebilik Ziyareti, bunun üst yanında *Hızırlık Ziyareti* vardır. *Kılıç Aslan Sultan*'ın kabri şerifi *Hızırlık* ziyaretgâhındadır. Bu *Hızırlığa* yakın (*Eş-Şeyh Hamza*) *Bayramî* tarikinde ulu er'dir. (*Eş-şeyh Hızır Efendi*).

Aksaray'dan bir menzilde *Saraatlı* köyüne, oradan (*Dübni*) *Ürgüp* kazası dahilindedir. Ahalisi Müslümandır.. Andan *Muşkara*'ya, andan *Kayseriye* kalesine geldik.

CİHAN-NÜMA'DA AKSARAY

Cihan-nüma'da, Aksaray hakkında şunlar söylenir:

Liva-i Aksaray.

Bu sancak kazaları bunlardır:

Eyüb ili, Koçhisar.

Evsaf-ı Aksaray:

Hasandağı dibinde akarsulu ve bahçeli bir kasabadır. Bir nehr-i kebir kasabanın ortasından geçer. Kalesi vardır. Garbe düşer. Cenuba meyille Kayseriye dahi şarka ol mıkardadır bunun beşyüzdoksan dokuz tarihinde *İzz-ed-din Kılıçarslan* ibni *Me'sud-i Selçukî* yaptı. Meyvesi ve gallesi vafirdir.

HASANDAĞI'NDA YOLLAR

Aksaray'a dört ciheti bağlayan yollardan ayrı *Hasandağı*'nda da birtakım yollar vardır. Bunlardan en, göze çarpanı, *Helvadere* (*Örenşar* - *Viranşehir*) eski adı (*Gora*) ile *Keçi Kalesi* arasındaki yoldur. Dağın 2000 metre kadar yüksek eteğinden geçen bu yol *Keçi Kalesi* - *Tol Bucağı* - *Kötü Kale* - *Peynirlik* - *Üçtaş* - *Dikilitaş* - *Karalar Koyağı* - *Aksar Kale* - *Baş Yayla* - *Yardı Başı* - *Harahan* - *Örenşar* istikametindedir.

Yol yer yer görünür, çok geniştir. Taşlar kenarlara atılmış ve duvar şeklindedir. Bu yolun *Aksar Kalesi* denilen yerden ayrılan bir kolu da *Yatak Kar*, *Ak İçme* - *Örenşar* - *Kara Ağıllı* - *Sarı Göl* - *Kılıçdağı* eteklerinden *Helvadere*- *Ihlara* tarafından gelip *Ahırkapu* - *Kapugeçit Hanı* ve oradan *Anduğu* - *Tiyana* (*Kemerhisar*) a bağlanır. *Hasandağı* yüzeylerindeki bu yol eteklerdeki köy ve eski harebelere bağlıdır.

ORTAKÖY İLÇESİ

Ortaköy, tarihi boyunca Aksaray'a ve yeni adı Altunhisar olan Anduği'ye bağlı kalmış çok eski köylerdendir. Tarihi çok eski devirlere kadar çıkar. Türbesi ve zaviyesi Ortaköy'de bulunan Şeylillâh gibi ve Sultan İkinci Abdülhamid'in Serkarini Hacı Ali Paşa gibi her yönden övülmeye ve öğünmeye değer kişiler yetiştirmiştir.

Ortaköy Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküntü devirlerinde; nüfusunu, umranını kaybetmiş, küçük ve harap bir köy haline gelmiştir. 1957 yılında Niğde'ye bağlı bir ilçe olmuştur. Çarşısı, pazarı, belediye ve hükümet isafir edecek tek bir oteli bile yoktur. Dört sene evvel kira ile oturduğu Belediye binasının merdivenleri minare merdivenleri gibi idi. Herkesin ve yaşlıların kolayca çıkamayacağı bu bina ilçeye utanç verecek bir durumda idi. Beni, eşimi ve bize rehberlik ve ar- kadaşlık yapan Sayın Oğuz Demir Tüzi.in'ü misafir edecek bir oteli bile yoktu. Otel denilen köhne ve çarpık binanın ne suyu ne elektiriği, ne abdeshanesi ve hatta ne de petrol lambası vardı. Yatakları yatmaktan, çal çaputtan dikilen yorganları üstüne örtmekten insan iğrenirdi. Kaza olduktan sonra Ortaköy süratle tarihine yakışacak bir hızla gelişme, serpilme ve güzelleşme yolunu tutmuştur. Bu kitabınızın bir başka yerinde genince yazdık. Ortaköy yakın bir geleekte her yönden, kalkınmış çok güzel turistik bir şehir olacaktır. ilçenin enerjik kaymakamı Umut Kâmil Akın ve halkın içinden doğan, kendisini çok sevdiren Belediye Başkanı Seyyid Yıldırım el ele kafa kafaya vererek şehrin imarına, gelişmesine, parlak geçmişine lâayık bir hale gelmesine, çalışıyorlar. Son yıllarda ilçenin çehresi cidden beğenilecek bir değışiklik göstermiştir. Kaymakamın ve Belediye Başkanının hal tercümelerini geç aldığımız için kitabımızın bu bölümüne koyuyoruz.

ORTAKÖY CAM İLERİ

Ortaköy'de üç cami vardır. Birisi Ortaköy'lü başmabeyinci Hacı Ali Paşa'nındır. İkincisi Hacı İlyas Camii'dir. 1955 de yapılmıştır. Üçüncüsü Sübhaniniye Camii'dir. Bu da 1955 yılında tamamlanmıştır.

Şeylillah Zaviyesi'nin camii de zaviye ve türbesiyle beraber yıkılmıştır.

ALİ PAŞA CAMİİ:

Bu camii Sultan 11. Abd-ül-Hamid'in Serkarini Ortaköy'lü Hacı, Ali Paşa yaptırmıştır.

Cami tek taş kubbelidir. Tamamen muntazam kesme Ersele taşıyla

yapılmıştır. Kubbesinin eteğinde sekiz penceresi vardır. Mabetten sağına, Kible tarafına ikişer, soluna da üç pencere açılır. Mihrabın üç tarafına Besmele ve Kürsî Âyeti yazılmıştır. Bu yazıları 1387 de İbrala'lı hattat Raşid Tiryakioğlu yazmıştır.

Minber ahşaptır. Camide 1376 H. tarihli güzel bir levha ve dört kıymetli seccade vardır.

Caminin temellerinde gayri İslâmî devirlere ait yapılardan alınmış taşlar kullanılmıştır. Caminin son cemaat yeri yıkılmıştır .

AKPINAR (AFLAK) KÖYÜ

Halkı fakirdir. Bir çoğu Almanya'ya gitmiştir. Dağıtılacak toprakları yoktur. Yer altı ve yer üstü su teşebbüsleri de yoktur.

Köyün altında inler ve mağaralar vardır. Köyün doğusunda *Ahmed Fakihli* denilen bir ören ve ayrı ayrı iki müslüman mezarlığı görülür.

Meşhur semtleri şunlardır:

Toraman, Alapınar (harabe vardır), Kılıbaş, Karapınar, Ahmed Fakihler (harabe var), Beşikkaya, Davudağa, Kebir, Göbek, Taşhyer ve Bozyer (harabeler var), Kuluözü.

Köyün doğu tarafında bir yığma hüyük ve harabe vardır. Buralardan büyük küpler, toprak kaplar ve ölü küpleri çıkıyor. *Timurlenk* savaşına katılan *Eflâk* beylerinden birisinin buraya kaçıp yerleşmesinden dolayı köyün bu adı aldığı hakkında bir ağız söylentisi vardır.

Türkçede (V) harfi ile (F) hârfinin yer değiştirdiği çokça görünür. Bu adın av yeri anlamına (*Avlak*) dan bozma olması ihtimali daha kuvvetlidir.

Şimdi (*Tapdık*) adını taşıyan köyün eski isminin *Eflağu, Eflağ, Eflağun* olduğunu arşiv vesikalarından öğreniyoruz.

BALCI (KÜRTMAHMADLI)

Balce, Ortaköy'ün tek bucağıdır. 13 köyü vardır. *Ortaköy'ün* 4 km.doğusundadır.

3350 nüfusu ve 650 evi olan bu köy şose ile ilçe merkezine bağlıdır.

Elektriği, ortaokulu, üç ilkokulu ,şehir suyu, selektör binası, tarım kredi kooperatifi, kütüphanesi, un değirmeni, jandarma karakolu, idari bucak müdürlüğü, okul ve cami yaptırma dernekleri, üç camii vardır.

Camilerden *Ulucamii* 9 kubbelidir. Minaresi çift şerefelidir.

Aşağı *Mahalle* Camii'nin minaresi de böyledir.

*Karşı Mahalle Camii'nin minaresi tek şerefelidir.
Balcı'nın küçük bir barajı (böğeti) vardır. Bağlık, bahçelik,
yeşilliklere bürünmüş büyükçe bir bucak merkezidir.
Balcı, Büyükekecik Dağı'nın 3-4 km. kuzeyinde kuzeye doğru meyilli
tepeciklerin eteğine ve düzlüklerine kurulmuştur.
Güneydoğusundaki vadiden küçük bir su akar. Havası suyu çok
güzel bir yayladır.*

BAZI MAHALLÎ (YEREL) KELİMELER

*(Oğuz Demir Tüzün'ün hazırladığı Aksaray ve çevresinde çok kullanılan ve
mahalli sayılan bazı kelimeleri ve terimleri alfabetik bir tarzda aşağıya
koyuyoruz) :*

AĞAPPAK;Ak - Tertemiz

ARGAÇ;İlmelerin üstüne geçen baskı, bağlantı ipi - iplik

ARKAÇ;Koyunların yattığı yer - Ağıl öntü

AVADAN

AVADANLIK;Marangoz, yapı ustası ve çiftçilerin ufak tefek aletleri

ARDLIK;Kadınların eski donlu kıyafetleri, giydikleri zaman arkalarına
belden aşağıya kuşandıkları örtü, bazen entariye bitişik de olur.

AN;Tarlalar arası tırman. Zaman.

AŞLIK;El değirmeninde üğütülen buğday

AYVALANMA;Ekinlerin sararmaya başlaması

ANIZ;İşlenmiş ekin tarlası

AYLAN;Derin kuyulardan su çekme düzeni, makara, urgan, deri kova ile
merkep, at ve insan gücü, motor ile su çekme aracı.

ALAÇIK;Bağ ve bostanlarda ağaç ve ot örtülü gölgelik.

ADE;Abla

AVDAN;Kuyu başlarındaki su haftı, yalak, küçük depo

AĞARTMA;İyilenmiş gön çarık

AVGIN;Lağım, kapalı su yolu

ANNAÇ-ARNAÇ;Karşı, yamaç, alın

BARHANA;Soy, kabile, oymak

BÖRTME;Sıcak ve soğuktan yanma, büzülme

BOCUT;Küçük toprak testi

BÖCÜ;Böcek, kurt. 'Bozkurt'

BÜĞELEK;Yazın sığırların bir nevi böcek, sinek ısırmasından kuyruğunu kaldırarak gölgelere kaçması

BUĞASAK;Sığırların buğaya gelmesi

BALAK;Selçuklularda bey ismi. Bazı köylerde küçük kardeş, tavşan yavrusu.

BUYMAK;Çok üşümek, soğuktan ölmek

BASTIRIK;Yazın süt ve mamüllerini sıcaktan koruyan yer, yer altı ve yer üstü olur, keçe ve yataklarla örtülür, geceleri açılır.

BULAMA;Koyun ve sığırların ilk sütü ile yapılan ağız, bula- ma, süt yemeği

BİLİK;Kadınların saç örgüsü, parça

BİBİ;Hala

BEŞERİK;Başarma

BİŞİRİK;Damlara örtülen saz ve benzeri şeyler

BEYTEMSİZ;Becerîksiz

BOYAK;Boya - renk

BAYAKTAN;Biraz önce

BAZLAMA;Saçda pişer bir nevi ekmek

BAĞCAK;Çobanların gece sürü içinde bir koyunun boğazına bağladığı yün örme ip. (Çobanlar kollarında sarılı olarak taşırlar, ağaçtan yapma küçük bir düğmesi de olur).

BİLİM;Bölüm, parça. Bilgi

BILDIR;Geçen yıl.

BİZ;Deri, kayış dikmek için kullanılan sivri, ince derici demir âleti, tığ.

CİNDAR;Muskacı hoca, cinleri toplayan

CÜLÜK-CÜCÜK;Civciv

CİNGİL;Üzüm salkımı

CİNGİL;Küçük bakır helke

CİRTİK;Şımarık, hafif, yüzsüz

CANAVAR;Kurt (Bozkurt)

CORUK;Bir nevi tarla kuşu

CARI;Çabuk, acele

CİLİT;Cirit oyunu

CİBİLDEK;Suların yayvan yerlere dağılması

CİBİR;Çıplak, fakir. Koyun ve keçinin tüysüzleri

CÖRTÜL;Oynak, huylu çocuk

CİVİK;Sıvı. Mert olmayan. İnsan

CEMEDAN;Yelek

CULLUK;Hindi

CILGA;Bir nevi yol. Ot ve ekin işlenerek tırpanla açılan yol

CINCIK;Cam eşya

CAVRALAMA;Acele. Çabalama

CIRNAK;Kedi pençesi

CİCİ;Süslü, yakın akraba arasında küçüklerin büyüklerin karılarına verdiği ad.

CİNLİ;Deli

CÜNÜP;Kirli, yıkanacak insan

CERCİ;Deşirici, dilenci

ÇİMME;Yıkanma

ÇAVUN;Erkek sığırların tenasül organı

ÇİVGİN;Rüzgârlı yağmur

ÇIKI-ÇIKIN;Bohça

ÇATMA;Tarlalarda, bostanlarda yapılan gölgelik

ÇÖRÜŞME;Soğuktan, sıcaktan, susuzluktan bitkilerin kurumaya başlama şekli

ÇENİLEME;Dayak yiyen köpeğin bağırması

ÇİNGİ ;Çok sert taş

ÇALIK;Kadın baş örtüsü

ÇAVDIRMA;Çok uzun ince ağaç

ÇATAL;Su, turşu konan büyük ağızlı toprak kap. Yemek çatalı

ÇAĞNAŞMA;Bir araya gelme, toplanma

CİMİŞİKA;Ayçiçeği

ÇİĞİN;Omuz

ÇAVIR-ÇİĞİR;Dağlarda yol, kar üzerinde ilk izlerin adı

ÇIKLA;Saf, arı, katıksız

ÇERÇİ;Köy köy dolaşarak öteberi satan

ÇEĞMEL-ÇEVGAN;Baston gibi meşe değnek. Yaş meşe ağacı ateşe atılıp eğilir, iple bağlanıp baston gibi kavis verilir. Kuruyunca düzeltilir ve baston gibi kullanılır.

DÖLLÜK;Koyun, kuzu emiştirilen yer

DÖNERTAŞ;Değirmen

DÖLEK;Doğruluk. Düz arazi, ova

DİRİ GÜNÜ;Pazartesi

DÜNEK;Yuva, ev

DUCRAN;Birikmiş sütlerden yağ çıkarmak için kullanılan büyük toprak kap (ağızına yakın küçük yuvarlak deliği olur).

DÜNEME;Kuşun bir yerde barınması, bir nevi yuva, barınak.

DÜNBÜK;Karısı bozuk

DÜCÜ-DÜCÜRCÜK;Bulgurun incesi

DİZLİK;Eski Türk kadın giyiminde öne kuşanılan dikdörtgen önlük, bel hizasından ayak bileğine kadar dış ve yekpare örtü.

DAM;Hapishane

DOMUŞMAK ;Sessiz sedasız büzülüp durmak, küskün hal.

DEBELEME;Göz görmeyerek yürüme, çabalama

DİVİNME;Kımıldama

Dişiyli-Dişiyleti; Kadın

DÖŞEME;Şecere - Sergi

DUDAĞI YUKA;Tezvirci, sır saklamayan

DÜŞ;Rüya

DELME;Yelek

DIĞRAK;Gayretli yürüme

DIĞA;Ufak

DALAP;Çiftleşme isteğinde olan at, eşek

DULDA;Rüzgârı kapalı yer

DEVRE GANBER;Ayçiçeği

DERAMET;Dermanlılık, gayret, çaba

DASDAR;Kadın başörtüsü

DÜĞE-DÜVE;İki yaşlı inek, manda

DOTTİRİ;Kadın şalvarı

DİMİ;Kadın şalvarı

DOĞU KOYUN;Kulağı çok küçük olan koyun ,

DIRAVACI;Palavracı, söz ve fikir bakımından kökşüz, gösterişli olmakla beraber içi boş, fikriyatı olmayan.

DAKI;Kadınların ziynetleri, baş ve boyuna takılan altın vs.

DAĞDAĞA;İnek ve koyunlara takılan ağaçtan yapma küçük süsler (boncuklar gibi takılır).

DEK;Dek durmak, muvazeneli olmak, doğru durmak, doğru olmak.

DABIŞ;Dazlak kafalı

DACIL-DACAL;Şiddetli tozlu rüzgâr

ESVAP-ESBAP;Çamaşır

EKELGE;Tarım yapılan topraklar

ER;Kişi. Erken, şafak vakti

ER EKMEĞİ;Sahur yemeği

ENİK;Köpek yavrusu, küçük çocuklar için de kullanılır.

EDİK;Pabuç

ERİNMEK;İsteksizlik – Tenbellik

EVLEK;1/4 dönüm, tarla sürerken pulluk ile çizilen ara, bölüm

EMİR SARIK;Yeşil sarık

ERİŞ;Halı, kilim ve benzeri dokumalarda kıvranmış ipler, dik çözgü.

EKSİKLİ-EĞSİKLİ;Kadın

EKSİK ETEK;Kadın

ELBARDACI;İbrik

ELCEK;Eldiven - Tırpan sapına takılan U şeklinde tutamak

EMİŞ;Koyun, kuzu emzirilmesi

ERKEÇ;Koyun sürülerine öncülük eden erkek kıl keçi.

ELTİ;Kocanın kardeşinin karısı

ELİ UZUN;Hırsız

EVDİNMEK;Meşgul olmak

EVİN;Bitkilerin tohumu

EVİLDEMEK;Ufak tefek meşguliyet

EFİLDEME;Rüzgârın çiçek ve otları hafif sallaması
FARİME;Erim - Zayıflama, yok olmaya yüz tutma - Kocama
FERİK-FİRİK;Genç tavuk. İki evlilerin son karısı
FIRDOLAYI;Çepeçevre
FELLENLEMEK;Düşecek gibi muvazeneyi kaybetmek
FALDIRAMAK ;İçten titremek
FİRŞİN; Yeni öten horoz
FOLLUK; Kümeslerde tavukların yumurtladığı yer.
FİŞLAK; Kızıl yüz - Utanmaz
FİTLEME;Gammazlık, müzevirlik
FAK ;Tuzak
GÜMAN;Az ümit, şüphe
GÖRÜMCE;Kadının kocasının kız kardeşi
GÜCÜK ; Şubat ayı
GÜVEÇ ;Yağ, peynir ve pekmez konan ağzı geniş toprak kap
GÖRKEMÜ;Azametli görünüş, yerini dolduran, ağır, babayiğit, heybetli
GALAN;Gayri, bundan sonra
GÖNENMEK;Her türlü nimet içinde yaşamak
GÖĞNÜLMEK;Ağlayımsı olmak
GÖYÜNDÜRME; Nafile oruç
GÜRDÜKME;Gürültü, patırtı çıkarma
GAYLI-GAYRIK; Gayri - Bundan sonra

- GICIK;**Bir nevi koyun cinsi - Gıcık alma, şüphelenme
- GÜRE;**İki yaşında kısırak
- GÜLEK;** 30 kg. gelen 4 şinik buğday (zahire) ölçüsü
- GIYESİ-GİYSİ;**Elbise, çamaşır
- GEN;**Hiç sürülmemiş arazi - Mer'a
- GAYIT;**Satın alınan türlü yiyecek, eşya
- GÖLÜK;**Eşek, hayvan
- GURK;**Kuluçka olan tavuk
- GÖNEN;**Toprak yaşıllığı, ıslaklık
- GEDEK ;**Öksüz, korunmaya muhtaç
- GERNEŞME;**Kol, bacak ve gövde kaslarını gerginleştirme
- GÜDÜ;**Sığır sürüsü - İç duygu
- GÜN AŞIĞI;**Ayçiçeği
- GÖĞERTİ ;**Yeşillik, sebzeler
- GÖZER;**Büyük gözlü kalbur
- GELİN TIRNAĞI;**Yemek yapılan bir nevi ot, madımak, mercimelek de denir.
- GERİŞ;**Doğu rüzgârı
- GELEP;**Eğrilmiş yün ip, tomar halinde olanlara denir.
- GÖÇEK VAKTİ ;**Şafak atmadan biraz evvel, kervanların yola çıkış zamanı.
- HANEY;**Kemerli eyvan - Balkon
- HERGELE;**Sığır sürüsü

HERENİ;Tencere

HAYTA;Perişan kılıklı

HÜPPÜK;Kubbe Alem. Eski feslerin tutacak yeri

HUĞ;Bağ ve bostanlarda çerçöp ile yapılmış gölgelik

HOLU;Tavukların yumurtladığı yerde kalan eski yumurta

HASEK;Sürüye uymayan topal keçi, koyun.

HEYKET;Hikâye, masal

HAFT; Su yalağı - Köpeklerin yal yediğı oyuk taş. Hayvanların yem yediğı yer. Bostan ekimi için tarlada açılan pulluk çizgileri

HACI KUŞU;Baykuş

HELİK;Yapıda kullanılan ufak taş parçaları.

HAYAT;Ev önü, avlu. Yaşamak

HOZAN;Uzun süre boş kalan tarla.

Hırt Düğüm – Hontu;Çözülmesi zor düğüm

HÖŞMERİM;Kaymak ve unla yapılan yemek

HULU;Koşuda yürümeyen at veya huylu öküz

IRZIKIRIK;Kahpe karılı

ILKIM;Serap

ISTAR; Halı, kilim vb. dokuma işi

ILDIRAMAK ;Parlamak ,parlak görüntü

ISIRGI;Tatanoz mikrobu kapma - Kangren - Yaranın azması

ISMARIÇ; Sipariş

İLTİ-ELTİ;Kadının kocasının kardeşinin karısı

İLHANAZ;İyilik bilmeyen, kötülük düşünen

İLENMEK;Kötü temennide bulunmak

İNCE SIZI;Verem, ağır iç organ hastalığı

İĞSİRANİ;Hamur teknesini temizlemek için demirden yapıları alet.

İLÂRŞİ;İle karşı, ayıp

İŞLİK;Mintan

İSKETİ;Döğme büyük demir çivi

İZOZ;Uyuz köpek yapılı (Falan adam izozun birisi) gibi. Büyük İskender ile İran'lılar arasında geçen (İssos) harbindeki mağlubiyetten ğalat olsa gerek (İssos'da mağlup kaçak asker gibi).

İPO; Zibidi, eliboş, berduş

İLKMEK;Biriktirmek

İSSİ;Soy, kök

İŞGİLİK – İÇGİLİK;Et sucuğu

İSİKLEME;Yanılma

KALIN;Kızların çehizi

KIRINTI;Tarım işçilerine gönderilen yemek

KÜMPÜR;Patates

KEPENEK;Kar, yağmur ve soğuk havada çobanların kullandığı keçe örtü.

KALÇIN;Bir nevi ökçeli küçük çizme

KÜLLÜK BOĞASI;Horoz

KÖŞŞEK; Deve yavrusu

KÖSMEK;Uzatmak, yatırmak

KESAT-KESATLIK;Kıtlık

KIZAN-KIRNAV;Delikanlı. Çiftleşme isteyen dişi kedi ve köpek

KOŞLAMAK;Halı, kilim ve benzeri dokumalarda ipleri çift yapmak.

KISIH;Vadi ve derelerin sağ ve solundaki yükseklikten sonra başlayan düzlük

KELER;Kertenkele. Mağara.

KERSUM;Cinsi ayrı köpeklerin birleşmesinden doğan cinsi bozuk köpek.

KOFALAK;Kendini öven

KÜLLE;Köylerde ekmek yapılan tandırların meyilli hava deliği.

KOMA;Yetiş, al, tut, bırakma. Ölüme yakın hal.

KELEK;Kavun ve karpuzun çok tazeleri, şalak

KONPER;İri başlı köpek yavrusu

KIDI;Küçük köpek

KÖSENKİ;Ocak karıştıran demir çubuk

KUPLU;Küçük bakır kazan

KAYNATA;Kayınbaba

KASBENEK;Kasten

KO;Bırak, koy

KOĞ;Yersiz gizli kötülük ,laf taşıma

KÜRÜZ;Yüzü karamsı

KÖSNÜK;Aygır isteyen at, eşek

KOZ;Fırsat

KOF;Boş kafalı

KİNOS;Yaşlı kötü düşünceli papaz suratlı insan

KEKRE;Tadı bozuk tuzlu su. Bir nevi tarla otu

KALGIMAK;Sıçrayarak oynamak, dans etmek

KIRAN;Salgın hastalık, insan ve hayvan ölümü

Kuzulama - Kuzlama ; Koyunun kuzu doğurması. Tavuğun yumurtlaması

KUPÜL;Tazı cinsi köpek yavrusu

KEN-KEN; Kısa kısa köpek ürümesi

KIVRAK ; Çabuk. Bir nevi kadın baş örtüsü

Kapaltı - Kapualtı ;Jandarma dairesi

KARAMET;İftira

KURDUKMA;Koyun sürüsüne kurt karışması

KARMA ;Taşma: Dokumaların ateşe yakın olunca yanmaya yüz tutma hali.
Karışık

KADE-KADEM;Yavru – Yavrum

KOÇAN;Makbuz

KIĞLI;Lüzumsuz konuşan.

KAHA;Meralardaki at ve sığır ağılı

KIRI;Eşek yavrusu

KÖS;Uzun zaman sürülmeyen tarla

KİSTAN;Murdar – Kirli

KURT-Kurtlaşmak;Kıskançlık, çekememek

KABAYEL;Lodos rüzgârı

KİŞKİRME;Köpeği herhangi bir şeye hücum ettirme emri

KABIŞ;Saçsız kafa

KIDIMAN;Çok kısa boylu

KERME – KESME; Koyun ve sığır dışkılarından yapılan yuvarlak veya dört köşe tezek, bir nevi yakacak

KITIR; İki kişi arasını açıcı laf söylemek

KAKLIK;Kayaların üstündeki küçük oyuklar (bunlara yağmur suları birikir, kırlarda çobanlar ve avcılar su içer)

KIVRIK;Kulpsuz fioprak çömlek

KEM; Az tuzlu. Tehlikeli

KANAYAKLI;Kadın, kız, zavallı, kimsesiz

KUYMAK;Kaymak (sade yağ ve unla yapılan yayla yemeği). Höşmerim

KÜLDÖKEN;Evin kadını

KARNAPA;Büyük karınlı, çok yiyen, şişman

KELETE;Değirmende üğütülen az miktarda un. Un olacak az buğday

KORA; Ağaçtan yapılan kapı sürgüsü

KIDIL – KESTEK;Kısa boylu, bacaksız

KİŞİM – KEŞİK;Kısa süreli ortaklaşa hizmet bölüşümü

KUBAŞIK;Karşılıklı yardımlaşma

KÖREKEN; Damat

LEZGİ;Uzun namlulu çakmaklı av tüfeği

MIZIRDANMA;Kesik sesle itirazlı yersiz konuşma

MİLİS;Bal arısı

MANADURA;Domates

MISIRGA;Hindi

MIRIZ;Yünden dokuma küçük çoban maşlahı

MÜŞKÜ;Akbaba denilen büyük kartal

METEL;Masal

MIZGIR;Küçük yapılı köpek

MAYHA ;Alay etme

MAYALI;Bir nevi saç ekmeği

MALAK;Manda yavrusu

NAMAZLAĞI; Namaz kılınan küçük halı ve kilim vs.

NOR;Peynir sularının ikinci defa kaynatılarak elde edilen peynir.

OCUMAL – OCUNMA;Yılma, ruhen isteksizlik

OFLAZ, OHLA;Lüzumsuz hareket eden, hafif yaratılışlı

OPSA;Nacak

ÖĞREK ;Başı boş yayılan at sürüsü

ÖRTÜ;Yatak. Örtülen şeyler

ÖDLEK;Korkak

ÖĞEÇ;İki yaşlı erkek koyun

ÖL;Toprak yaşlığı. Nem

ÖRTME;Üstü örtülü yanları açık gölgelik

ÖRME;Yün halat

ÖREKE;Uzun boylu

ÖZ;Çayırılık, bataklık. İnsan kalbi

ÖĞÜN;Yemek. Vakit, defa

PİN;Yeni doğan kuzuların kapatıldığı toprak altı yer

PIRTI; Manifatura

PIRTICI;Manifaturacı

PALAZ;Yün dokuma sergi. Keklik ve kaz yavruları

PAĞ;Alelade örtülü yer

PALLİ;Küçük köpek

PİSİ;Kedi

PİŞİRGEÇ;Saçda pişen ekmeği çevirmek için kullanılan yassı değnek.

Parlamak-Pirelenmek; Öfkelenmek, huysuzlaşmak

PELEZİMEK;Çok acele koşmak

PİNÇİK;Parçalanmış

PÜRÇÜKLÜ; Havuç

PÜRÇEK;Yaşlı kadınların ağarmış saçı

PERDE;Dama atılan ve hasır örülen uzun boylu bataklık otu

SALAK;Koyun ağılının önü. İyi havada koyunların yattığı yer.

SIRACA;Tedavisi zor kötü bir hastalık

SIKMA;Dürüm

SEREN;İnce uzun kuru ağaç

SAKAVU;Ceket

SUSAK;Çeşme yalaklarını temizlemek için kullanılan su taşı

SINDI;Makas

SÖME;Taranmış eğrilecek burma yün

SAYAÇAK;Üç ayaklı demir saç ayağı

SOYKA;Ölü elbisesi

SEYIS; Askerî kumandanların at bakıcısı, koyunlara öncülük eden erkek kıl keçi (bunların erkeklik organı yoktur) .

SÜĞLÜÇ;Pulluk sıyıran yassı demir bir alet (öğendere ve kamçı sapı ucuna geçirilir)

SENİT; Köylerde kullanılan yufka ekmek tahtası

SEKEMEK;Merdiven, basamak

SIZGIT-SIZGIÇ;Kavurma

SÜNEPE;Boyu uzun, tembel

SÖĞE;Binaların köşesi

SEKİN; Koyunların sıcak aylarda gündüz otlatılması

SAVAN;Pamuktan dokuma bir sergi

SOKURDANMA;Kendi kendine söylenme

SAMIRDANMA-SAMRANMA;Uykuda konuşma

SASI ;Kokmuş, kuru, zayıf

SİMSİM;Yalnızca hileli dolaşan, gezen

SALAKHANE;Mezbaha

SALACA;Sedye, tabut

SEĞ;Şap

SEKİ; Kademeli küçük düzlük, oturulacak yer

SALIM;Nezle, grip

SÖMERTLEK;Çıkıkta bükülen ip yumağı

SAZAK;Çok hafif rüzgâr

SELEVİR; Hasır örme. Eşek sırtına konup gübre ve toprak doldurulan araç.

ŞİVGİN;Ağaç dallarının yıllık sürgünü

ŞELEFE;Şımarık çocuk, yüzsüz, yaramaz, ölçüm

ŞAPŞAK ; Çok küçük toprak çömlek

ŞEBEK;Maymun

ŞILIKMA;Taşkınlık

ŞARKADA; Hafif huylu, taşkın adam

ŞAKŞAKI;İri daneli 33 lük tesbih

ŞAYAK; Pamuklu kumaş

ŞİBİK;Köşe.Üçgen yer

ŞİPİT;Islak

ŞEPİT;Mayasız saç ekmeği

ŞİPİLEME; Duyduğu lafı başkasına hemen ulaştırma

ŞİPİLTİ; Evlerin kar ve yağmurdan aktığı zaman damlaların çıkardığı ses

TÖMEK;Küçük toprak yığıntısı, bir nevi yassı hüyük

TÖME;Kabarıklık

TEMEK;Kuzuların toprak altında barındığı yer

TÖS;Birkaç yıl sürülmeyen tarla

TOR;Bineğe ve işe alışmamış hayvan

TOKTAK;Sığır ve atların meralarda yattığı ağıl

TIRIK;Zayıf, cansız

TEVGE;Kapı kapı gezen doyma bilmeyen köpek (karaktersiz insan için de söylenir)

TUZSUZ;İnsanların olgun olmayanı

TAKA;Köy ev ve ahırlarında duvar içi küçük dolap yeri

TÖNGE;Tırpanla ekin işlerken ayağa takılan ot destesi

TELEME;Rafadan yumurta

TAKANLAMA;Tökezme

TİN;Halı, kilim tezgâhlarında tekli çözgünün adı

TEZİKME; Buzağuların ürküp kaçması

TAHNE-TEHNE;Tenha ,ıssız, boş

TASMA;Bel kayışı

TOHMALAMAK;Fazla yemekten şişme, göpme

TİRKİ;Çok küçük leğen

TENEŞİR;Ölü yıkanan tahta araç

TERS;Terslik, gübre, gübrelik

TOKLUMAN;Çok gelişmiş kuzu, kendisinden bir yaş büyük olanlar kadar besili

TEZENE;Ud ve saz gibi musiki aletlerinin tellerine vurarak ses çıkaran çalgı. Kartal kanadı ve boynuz gibi kırılmaz şeylerden yapılır.

TEĞEL;Elde iğne ile dikilen iki taraflı ince dikiş, sökölmez tüm dikiş, her köy kadını bu dikişini dikemez.

TÜKEL (Tugal);Tamamı, hepsi

TİĞ;Deri ve kayış bükme için kullanılan ucu sivri demir alet.

TEŞT;Madenî küçük leğen

URBA;Elbise, çamaşır. Çiftçilerin yatak ve yiyeceklerinin olduğı yığıntı

UÇAR KUŞ; Bal arısı

URA;İyi niyet, uğur

URUM APTALI;Dişirici, sıkı

UMMA;Emzikli kadınların gördüğü gıda maddelerine aşırı arzusu bu halde göğüsleri şişer hastalanırlar

ULUK;Beceriksiz

Urup – Uruplağı; ½ şinik yarısı (buğdaygiller ölçüsü)

ÜZLÜK;Toprak çömlek

ÜLKÜN; Evlerin köşeleri, ülkün taşı, köşe taşı

ÜLEŞ;Ölü, ceset, laşe

ÜLEŞMEK;Bölüşmek

ÜTÜK;Üşüyen, cansız

ÜTELEMEK;Bazı şeyleri ateş alevinde yarı pişirmek. Buğday ütmesi, mısır ütmesi.

ÜTME;Erişmeye başlayan buğday başaklarının ateş alevinde pişirme yemesi hoştur. Bundan pilav da yapılır. Mevsiminde köy çocukları bu şekilde ütme yapıp yerler.

ÜÇÜRDÜM; Üçlü. Dokuma iplerinin üçlü bükölmesi

VIZILDAK ;Çocuk oyuncağı topaç

VIZIRDANMA;Yersir lâflar

VAV YERİ;İşin canlı noktası

YARMA;Bulgur

YİYİNTİ; Koyunlara verilen yem. Yenilecek şeyler

YEMENİ;Yazlık ayakkabı, kadın baş örtüsü

YALBIRDAK;Çıplak, kılsız bacak, kılıç

YORAK; İnce deri, gön

YALLAMA;Doymak bilmeyen, güvenilmeyen adi ruhlu kanara insan

YOVA ;Sürüye uymayan köpek

YAĞLIK; Mendil, çevre

YÖRE;Değirmenlerdeki un tozu, çevre, etraf

YÖRECİ;Değirmende çalışan tozcu

YOZ;Erkek koyun sürüsü, kırdı eğleşen sığır sürüsü

YALAP;Parıltı

YALABİMAH; Parlamak. Şimşek yalabıdı

YOLSUZ;Harçlıksız, parasız

YOŞ;Akşam karanlığı

YANAZ;Aksi

YANAL ; Kırmızımtırak

Yelmek - Yeldirmek : Koçmak, aramak

YALINKAT;Tek kat, astarsız elbise

YALIM;Kayaların dikliđi

YAZI – YABAN;Oturuları yerlerden uzak kırlar, meralar, dağlar, ovalar

YEYĞİ;Yiyecek şeyler

YAYGI;Sergi, eve döşenen şeyler

YİĞE;Hırsız

YEĞNİ;Hafif

YEĞNİCEK;Hafif huylu

YILGIN;Cesaretsiz, korkak

YUMUŞ;Hizmet, iş görmek

YANLIK; Keçi derisinden yapılan su ve süt konulan tulum

YANAŞIK;Koyun gütmeye işinde ortaklık

YAMIŞMAK;Yan gelip tembelce yatmak

ZAMAH ;Düğün, nişan gecesi oyunları (Sema)

ZIRIK;Hayvan yapılı kaba insan, erkek eşek sıpası

ZIYBAK;Yüzü dümdüz taş, kaya

ZANAHA;Eğlenceye alma

ZINARMAK;Oyun bozma, borcunu vermemek, ahdi bozmak

ZILLIMAK ;Oyundan kaçma, bozma

ZONTUR;İri yarı kaba adam

ZACAR;Bir nevi küçük köpek

ZÜLBİYE;Nefis yemek, papara, peynirli yemek

ZOMBUMAK;Titremek

ZERAĞA;Sarhoş gibi bulunan

ZAVAR;İri üğütölmüş un, sözün kötüsü

ZİBİL;Çöp, süprüntü, bol.

KAYNAKÇA:

- ABİDELERİ VE KİTABELERİYLE AKSARAY TARİHİ
(İBRAHİM HAKKI KONYALI)
- AKSARAY VE KİTABELERİYLE AKSARAY VE ORTAKÖY TARİHİ
(İBRAHİM HAKKI KONYALI)
- TÜRK İSLAM ANSİKLOPEDİSİ